

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

Х

Изх. №
София

Проект!

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД
ОТ
ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА – МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

ОТНОСНО: Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения (обн., ДВ, бр. 106 от 2014 г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация внасям за разглеждане проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения.

Проектът на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения е разработен от междуведомствена работна група, създадена със Заповед на министъра на финансите № ЗМФ-693 от 06.08.2025 г. В състава на междуведомствената работна група са включени представители на Министерството на финансите, Министерството на правосъдието и Българската народна банка.

I. Причини, които налагат приемането на предложения проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на

Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения

На основание чл. 86, ал. 2 от Закона за задълженията и договорите размерът на законната лихва се определя от Министерския съвет. Към настоящия момент размерът на законната лихва е определен с Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения (ПМС № 426/2014 г.). Постановлението е съобразено с Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (ОВ, L 48/1 от 23 февруари 2011 г.). Съгласно чл. 2, т. 7, б. „б“ от Директива 2011/7/ЕС за държава членка, чиято валута не е еврото „основен лихвен процент“ означава равностойният основен лихвен процент, определен от нейната национална централна банка. Правилата на директивата се прилагат само по отношение на търговски сделки, но предвид единния подход при определяне на законната лихва в Република България, законната лихва, определена с постановлението в съответствие с Директива 2011/7/ЕС, се прилага също по облигационни сделки, а на основание Закона за лихвите върху данъци, такси и други подобни държавни вземания - и за публични задължения.

Поради тази причина с ПМС № 426/2014 г. е регламентирано, че годишният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е в размер на основния лихвен процент на Българската народна банка в сила от 1 януари, съответно от 1 юли, на текущата година плюс 10 процентни пункта. В тази връзка на основание чл. 35 от Закона за Българската народна банка (ЗБНБ) Българската народна банка обявява основния лихвен процент за съответния период. Българската народна банка изчислява основния лихвен процент съгласно „Методика за определяне на основен лихвен процент“, приета с Решение № 149/16.12.2004, в сила от 1 февруари 2005 година, изм. с Решения № 118/26.11.2015 г. и № 37/16.03.2017 г. на Управителния съвет на БНБ, в сила от 1 юли 2017 г.

С приемането на трите правни акта от Съвета по икономически и финансови въпроси (Решение на Съвета относно приемането на еврото от Република България от 1 януари 2026 г., Регламент (ЕС) 2025/1409 на Съвета от 8 юли 2025 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за България, Регламент (ЕС) 2025/1408 на Съвета от 8 юли 2025 година за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 по отношение на въвеждането на еврото в България) завърши формалната процедура на ниво Европейски съюз, свързана с присъединяването на Република България към еврозоната.

След въвеждането на еврото като официална парична единица в Република България от 1 януари 2026 г. Българската народна банка ще преустанови обявяването на основния лихвен процент съгласно Закона за Българската народна банка. Основният лихвен процент в постановлението следва да бъде съобразен с лихвения процент по основните операции по рефинансиране на Европейската централна банка. Съгласно чл. 2, т. 7, буква „а“ от Директива 2011/7/ЕС „основен лихвен процент“ за държава членка, чиято валута е еврото, означава лихвеният процент, прилаган от Европейската централна банка в нейните най-скорошни основни операции по рефинансиране, или пределният лихвен процент, получен при тръжни процедури с променлив процент за най-скорошни основни операции по рефинансиране на Европейската централна банка.

В случая се реферира към един и същ инструмент за парична политика на Европейската централна банка, а именно основните рефинансиращи операции, но провеждан през годините по един от двата посочени начина от Европейската

централна банка – чрез прилагането на фиксиран или променлив лихвен процент, но никога досега едновременно и по двата начина. Останалите два лихвени процента на Европейската централна банка са по депозитно улеснение и по пределно кредитно улеснение, но директивата не реферира към тях. С оглед на това изборът на лихвен процент съгласно Директива 2011/7/ЕС е ясен и еднозначен – това е лихвеният процент по най-скорошните основни операции по рефинансиране на Европейската централна банка в една от двете му разновидности – фиксиран или променлив, в зависимост от това какъв подход за основните рефинансиращи операции прилага Европейската централна банка понастоящем.

Към настоящия момент ЕЦБ прилага фиксиран лихвен процент по основните операции по рефинансиране. Този лихвен процент е прилаган в периода от въвеждане на еврото на 01.01.1999 г. до 28.06.2000 г. и впоследствие от 15.10.2008 г. до настоящия момент. Фиксираният лихвен процент е наличен на интернет страницата на Европейската централна банка, а централните банки на страните членки на еврозоната имат практиката да го публикуват също на собствените си интернет страници или да поставят връзка към интернет страницата на Европейската централна банка.

Променливият лихвен процент по основните рефинансиращи операции е прилаган в периода 28.06.2000 г. до 08.10.2008 г. и представлява пределен лихвен процент. Според речника на ЕЦБ това означава „лихвеният процент, при който се изчерпва общата разпределена сума от търга”. В тази връзка пределният лихвен процент се различава от определения „минимален лихвен процент за наддаване“ на интернет страницата на ЕЦБ и неговата стойност, при необходимост, следва да се търси в статистическия портал с данни на ЕЦБ.

Независимо от прилагания от ЕЦБ подход и съответните публикации на ЕЦБ, свързани с провежданата парична политика, лихвеният процент по основните операции по рефинансиране на ЕЦБ се обнародва и публикува в началото на всеки месец в Официалния вестник на Европейския съюз. Публикацията е публично достъпна и налична на всички езици на ЕС, включително на български език. Публикуваният по този ред лихвен процент може да бъде използван, за да удовлетвори изискването за основен лихвен процент по смисъла на чл. 2, т. 7, буква „а“ от Директива 2011/7/ЕС, доколкото в случаите на прилагането на фиксиран лихвен процент по основните операции по рефинансиране, приложимият лихвен процент е равен винаги на фиксирания лихвен процент, а когато при тръжни процедури се използва плаващ лихвен процент в публикацията е пояснено, че лихвеният процент е пределният лихвен процент, което от своя страна удовлетворява изискването на чл. 2, т. 7, буква „а“, пар. ii) от Директива 2011/7/ЕС.

С проекта се запазва прилаганият и в момента подход за определяне на законната лихва два пъти годишно (в сила от 1 януари, съответно от 1 юли). Този подход е в синхрон и с правилата на Директива 2011/7/ЕС, съгласно която референтният лихвен процент за еврозоната се определя два пъти годишно. Следването на този подход може временно да отдалечи основният лихвен процент за изчисляване на законната лихва от текущите пазарни лихвени проценти, но допринася за по-добра предвидимост и поддържане на информационните системи.

С оглед на изложеното по-горе с проекта на постановление на Министерския съвет се предлага основният лихвен процент на Българската народна банка като компонент на размера на законната лихва съгласно действащата правна уредба да бъде заменен с лихвения процент по основните операции по рефинансиране на Европейската централна банка.

След 1 юли 2025 г. отклонението на лихвения процент по основните операции по рефинансиране на ЕЦБ е в рамките на до +0,5 процентни пункта над основния лихвен процент на БНБ. Това означава, че при запазване на текущите лихвени равнища до края на годината и текущата фиксирана надбавка (10 пр.п.) може да се очаква леко повишение на законната лихва, в случай че основния лихвен процент се замени с лихвения процент по основните операции по рефинансиране на ЕЦБ. При сравнителен анализ с практиката в други държави членки се установява, че България има една от най-високите законни лихви при просрочие в Европейския съюз с оглед на фиксираната надбавка от 10 процентни пункта. Освен това следва да се отбележи, че икономическите условия, при които е определен размерът на законната лихва през 1994 г. (основен лихвен процент плюс 10 процентни пункта) са се променили съществено и понастоящем размерът на законната лихва в България е необосновано висок. В тази връзка и предвид ограничението в Директива 2011/7/ЕС добавката към основния лихвен процент да е в размер на най-малко 8 процентни пункта при търговски сделки и прилагания единен подход при определянето на законната обезщетителна лихва по отношение на всички задължения, с проекта се предлага вторият компонент при определянето на законната лихва да бъде намален от 10 пункта на 8 пункта.

II. Цели, които се поставят с предложения проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения

Целта на предложения проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения е да се създаде правна уредба за определянето на законната лихва след въвеждане на еврото като парична единица в Република България и съответно да се осигури правна сигурност по отношение на изчисляването на дължимата обезщетителна лихва при изпълнение на задълженията между лицата, съответно при погасяване на публични и частни държавни и общински вземания.

С предложения проект на Постановление на Министерския съвет се цели също така правната уредба на законната лихва след въвеждането на еврото като парична единица в Република България да бъде съобразена с правилата на Директива 2011/7/ЕС по отношение на определянето на законната лихва по търговски сделки.

III. Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Намаляването на размера на законната лихва ще има незначителен ефект за бюджета. Приемането на представения проект на постановление не изисква допълнителни разходи, трансфери и други плащания, свързани с разходването на бюджетни средства, поради което е изготвена финансова обосновка по приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация за актове, които не оказват въздействие върху държавния бюджет.

Приемането на проекта на постановление на Министерския съвет няма да доведе до допълнителна финансова тежест за правните субекти.

IV. Очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива

Адаптиране на българското законодателство към единната европейска валута и обезпечаване на техническата подготовка по въвеждане на еврото.

Намаляването на размера на законната лихва ще има незначителен ефект върху бюджета. Лихвите върху невнесените в срок данъци, такси и други публични вземания не представляват основен приход, който формира държавния, съответно общинския бюджет. Ползите от по-ниския размер на законната лихва надвишават евентуалното намаление на приходите от лихви. Размерът на законната лихва ще запази дисциплиниращата си функция, но понижението ѝ ще допринесе за своевременно погасяване на публичните задължения и яснота по отношение на събираемите и несъбираемите публични вземания.

V. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

С проекта на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения (обн., ДВ, бр. 106 от 2014 г.) се въвеждат норми на европейското законодателство (Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки), поради което е изготвена и приложена към доклада таблица за съответствие с правото на Европейския съюз.

VI. Информация за проведените обществени консултации

Съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 3 и 4 от Закона за нормативните актове по проекта на акт са проведени обществени консултации, като проектът на постановление на Министерския съвет, докладът към него, частичната предварителна оценка на въздействието и становището на дирекция „Координация и модернизация на администрацията“ в администрацията на Министерския съвет са публикувани на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.

В съответствие с чл. 26, ал. 5 от Закона за нормативните актове справката за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения в резултат на проведените обществени консултации е публикувана на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации.

Проектът на акт е съгласуван с всички министри и с дирекциите от администрацията на Министерския съвет, с чиято функционална компетентност е свързан, като становищата им са отразени съгласно приложената към доклада съгласувателна таблица. Проектът на постановление на Министерския съвет е съгласуван и с Българската народна банка.

Проектът на акт е съгласуван в рамките на Работна група № 4 „Дружествено право“.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Във връзка с изложеното и на основание чл. 8, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме представения проект на Постановление на

Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения;

2. Финансова обосновка;

3. Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване;

4. Съгласувателни становища;

5. Справка за отразяване на постъпилите становища;

6. Таблица за съответствието с правото на Европейския съюз;

7. Становище на Работна група № 4 „Дружествено право“;

8. Становище на дирекция „Координация и модернизация на администрацията“ в администрацията на Министерския съвет по проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения;

9. Частичната предварителна оценка на въздействието проект на Постановление на Министерския съвет за изменение на Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения.

X

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ
ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА